

**TIBBIYOT OLIYGOHLARIDA TA'LIM BERISHDA
IJTIMOIY FANLARNING AHAMIYATI**

Alisher Madrahimov

Central Asian medical university o'qituvchisi sotsiologiya

fanlari falsafa doktori

e-mail: alishermadrakhimov.85@gmail.com

Tel: (90)5813983

Vaqqosova Shoxsanam

Central Asian medical university davolash ishi yo'nalishi talabasi.

Annotatsiya: Tibbiyot oliygohlarida ijtimoiy fanlar ta'limning ajralmas qismi bo'lib, bo'lajak shifokorlar va tibbiyot mutaxassislarini jamiyat bilan samarali muloqot qilishga, bemorlarning psixologik va ijtimoiy ehtiyojlarini anglashga tayyorlaydi. Ushbu fanlar shifokorlarning insonparvarlik tamoyillariga asoslangan yondashuvni rivojlantirish, tibbiyot axloqi, sotsiologik tahlil va kommunikativ ko'nikmalarni shakllantirishga yordam beradi. Mazkur ishda ijtimoiy fanlarning tibbiyot sohasidagi o'rnini, ularning shifokor va bemor o'rtasidagi aloqalarga ta'siri, hamda global va mahalliy miqyosda tibbiyotga bo'lgan ijtimoiy yondashuvning ahamiyati tahlil qilinadi. Ijtimoiy fanlar orqali talabalar tibbiyot amaliyotida madaniyatlararo muloqot, etika, sog'liqni saqlash siyosati va jamoat salomatligi kabi masalalarda keng qamrovli tushunchalarga ega bo'ladilar. Ushbu maqola tibbiyot oliygohlarida ijtimoiy fanlarni o'qitishning ahamiyatini ochib berish bilan birga, tibbiy ta'limni ijtimoiy ehtiyojlarga moslashtirishga qaratilgan tavsiyalarni ham o'z ichiga oladi. Bu barcha uchun yuqori sifatli sog'liqni saqlash tizimini shakllantirishda muhim asos yaratadi.

Kalit so'zlar: Tibbiy ta'lim, Ijtimoiy fanlar, Shifokorlar uchun axloq, Jamiyat va tibbiyot, Kommunikativ ko'nikmalar, Tibbiy sotsiologiya, Sog'liqni saqlash siyosati, Madaniyatlararo muloqot, Jamoat salomatligi, Tibbiyotda insonparvarlik

Tibbiyot nafaqat ilm-fan va texnologiyaga asoslangan, balki insoniyatning ijtimoiy, madaniy va psixologik jihatlarini ham qamrab oluvchi sohadir. Shu sababli, tibbiyot oliygohlarida talabalarga ijtimoiy fanlarni o'rgatish ularning shaxsiy va professional rivojlanishida muhim ahamiyat kasb etadi. Shifokorlik faqat bemorning tanasini davolash bilan cheklanib qolmay, balki uning ruhiy holati, ijtimoiy muhit va madaniy an'analarini ham inobatga oladigan murakkab faoliyatdir.

Ijtimoiy fanlar tibbiy ta'lim jarayonida talabalarni bemorlar bilan muloqot qilishga, ularning ijtimoiy ehtiyojlarini anglashga va sog'liqni saqlash tizimida mavjud bo'lgan madaniy xilma-xillikni qabul qilishga o'rgatadi. Bundan tashqari, ushbu fanlar

shifokorlarni sogʻliqni saqlash sohasida axloqiy masʼuliyatni anglash, bemorlar va jamiyat manfaatlarini himoya qilishga undaydi.

Mazkur ishda tibbiyot oliygohlarida ijtimoiy fanlarni oʻqitishning zarurati, ularning shifokorlar uchun ahamiyati va bemorlar bilan ishlashda kommunikativ yondashuvni shakllantirishdagi roli tahlil qilinadi. Ijtimoiy fanlar orqali talabalar sogʻliqni saqlash tizimining keng qamrovli muammolarini chuqur tushunishga va ularni hal etishda samarali yechimlar topishga tayyorlanadi. Bu esa nafaqat shaxsiy rivojlanish, balki tibbiy xizmatning sifatini oshirish uchun ham muhimdir. Jahon taʼlim bozori paydo boʻlishining obyektiv asosi taʼlim tizimining har tomonlama rivojlanishi va uning ahamiyatining ortishidir. Bu taʼlim va fan globallashuvining umumiy tendensiyasiga mos keladi. [2, 53-65]. Boshqacha qilib aytadigan boʻlsak, globallashuv jarayonining surʼatlarini oshirish tendensiyasi mamlakatlararo taʼlim harakatchanligi koʻlaminig kengayishi nuqtai nazaridan zamonaviy voqelik xorijiy talabalarning ijtimoiy-madaniy moslashuv mehanizmlari toʻgʻrisida toʻplangan bilimlarini qayta koʻrib chiqish zarurligini taqozo etmoqda. Bizning ishimizdan maqsad tibbiyot universitetida tahsil olayotgan xorijiy talabalarning moslashuv darajasini oʻrganish edi. Buning uchun 2023 yil aprel oyida Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filialida tahsil olayotgan chet ellik 120 nafar talabalarda soʻrovnoma oʻtkazildi (oʻqishning birinchi kursidan toʻrtinchi kursigacha). Hindistondan 30 nafar, Pokistondan 30 nafar, Turkmanistondan 40 nafar, Qirgʻizistondan 10 nafar, Rassiyadan 9 nafar, Afgʻonistondan 1 nafar talaba soʻrovnomada ishtirok qilishdi.

Soʻrovnomada xorijiy talabalarning yangi madaniy muhitda hayotning muhim jihatlari, shu jumladan tilga madaniyatlararo muloqot vositasi sifatida munosabati va ona madaniyatini rivojlantirish, ijtimoiy muhitga qoʻshilish va uning qabul qilinishiga oid savollar shakllantiriladi. Soʻrovnoma davomida savollarni yaxshiroq va aniq tushunish uchun soʻrovnoma ingliz, rus tillariga tarjima qilindi

Tibbiyot oliygohlarida ijtimoiy fanlarni oʻqitish boʻlgʻusi shifokorlarni nafaqat tibbiy jihatdan, balki jamiyat bilan samarali muloqot qilish va insonparvarlik tamoyillarini shakllantirish nuqtai nazaridan ham tayyorlaydi. Quyida ijtimoiy fanlarning tibbiy taʼlimdagi oʻrni va ahamiyati batafsil tahlil qilinadi. Ijtimoiy fanlar tibbiy taʼlimning ajralmas qismi sifatida. Ijtimoiy fanlar talabalarga jamiyatda sogʻliqni saqlashning ijtimoiy va madaniy omillarini tushunishga yordam beradi. Ushbu fanlar quyidagi yoʻnalishlarda muhim ahamiyatga ega:

- Tibbiyot sotsiologiyasi: Sogʻliq va kasalliklarning jamiyatdagi oʻrni, ularning ijtimoiy sabab va oqibatlarini oʻrganish.

2. Tibbiy axloq: Shifokorlar faoliyatida axloqiy tamoyillarni qoʻllash, masʼuliyatli qarorlar qabul qilish koʻnikmalarini shakllantirish.

•Psixologiya: Bemorlarning ruhiy holatini tushunish va ularga mos davolash usullarini qo'llash.

Shifokor va bemor o'rtasidagi muloqotning rivoji. Ijtimoiy fanlar bemorlar bilan samarali muloqot qilish ko'nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan. Shifokor va bemor o'rtasidagi ishonchli muloqot davolash jarayonining muvaffaqiyatiga ta'sir qiladi. Bu jarayonda ijtimoiy fanlarning quyidagi jihatlari ahamiyat kasb etadi:

1. Bemorning ehtiyojlarini tushunish va ularga javob berish.
- Kommunikatsiya usullari orqali bemorni davolash jarayoniga jalb qilish.
- Stress va xavotirni kamaytirish uchun psixologik yondashuvlar.

Madaniy xilma-xillikni hisobga olish. Zamonaviy dunyoda madaniy xilma-xillikni e'tiborga olish tibbiyot sohasida muhim hisoblanadi. Turli madaniyat, din va e'tiqodlarga ega bemorlar bilan ishlashda shifokorlar bag'rikenglik va hurmat tamoyillariga asoslanishi lozim. Ijtimoiy fanlar orqali talabalar madaniy farqlarga moslashish ko'nikmalarini egallaydilar va bemorlar bilan samarali muloqot o'rnatishni o'rganadilar. Jamoat salomatligi va sog'liqni saqlash siyosati. Ijtimoiy fanlar talabalarni jamoat salomatligi muammolarini tushunishga va ularga yechim topishga o'rgatadi. Bunga quyidagilar kiradi:

- 1) Epidemiyalar va pandemiyalarni ijtimoiy jihatdan tahlil qilish.
1. Ijtimoiy tengsizlikning sog'liqni saqlash tizimiga ta'sirini o'rganish.
- Ekologik omillar va ularning inson salomatligiga ta'sirini baholash.

Xulosa

Tibbiyot oliygohlarida ijtimoiy fanlarning o'qitilishi shifokorlik kasbining insonparvarlik, axloqiy mas'uliyat va jamiyat bilan samarali muloqot tamoyillariga asoslanishini ta'minlaydi. Ushbu fanlar nafaqat bemorlar bilan ishlashda kommunikativ ko'nikmalarni rivojlantiradi, balki shifokorlarni sog'liqni saqlash tizimining ijtimoiy, madaniy va psixologik jihatlarini chuqur tushunishga tayyorlaydi. Ijtimoiy fanlar orqali talabalar bemorlarning ehtiyojlarini anglash, madaniyatlararo farqlarni qabul qilish va sog'liqni saqlash tizimining global va mahalliy muammolariga yechim topishda muhim yondashuvlarni o'zlashtiradilar. Jamoat salomatligi, tibbiy axloq va kommunikativ yondashuvlarni rivojlantirish shifokor faoliyatining sifatini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Shuningdek, ijtimoiy fanlar talabalarni nafaqat kasbiy, balki shaxsiy fazilatlarini rivojlantirishga undab, ularni jamiyat oldidagi mas'uliyatlarini his qiluvchi, bemorlarga insoniylik va hurmat bilan munosabatda bo'luvchi yetuk mutaxassislar sifatida shakllantiradi. Shu boisdan, tibbiyot oliygohlarida ijtimoiy fanlarning o'rni va ahamiyatini oshirish ta'lim sifatini yuksaltirish va tibbiyotning insonparvarlik tamoyillarini yanada kuchaytirishda alohida ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar.

1. Беляков, С. А., Краснова, Г. А. (2016) Экспорт высшего образования: состояние и перспективы в России и мире // Университетское управление: практика и анализ. №106 (6). С.26–34. DOI: <http://dx.doi.org/10.15826/umj.2016>.
2. Гусейн-Заде, Р. Г., Деревянченко, А. А. (2019) Экспорт образования в эпоху инноваций // Знание. Понимание. Умение. №4. С. 53–65. DOI: <http://dx.doi.org/10.17805/zpu.2019.4.43>.
3. Клячко, Т. Л., Краснова, Г. А. (2015) Экспорт высшего образования: состояние и перспективы в мире и России // Экономика образования. Т. 1.
4. Ручкин, А. Б. (2019) Экспорт российского образования в страны Африки: вызовы и ресурсы развития // Знание. Понимание. Умение. №2. С. 21–32. DOI: <http://dx.doi.org/10.17805/zpu.2019>.